

Guilleries: el pont de Malafogassa, Sant Andreu de Bancells i Sant Pere de Castanyadell

TEXT I FOTOGRAFIES D'OSCAR FARRERONS VIDAL

Us proposem una ruta per gaudir del bellíssim entorn natural de les Guilleries, una excursió que discorre per les antigues parròquies de Sant Andreu de Bancells i Sant Pere de Castanyadell i que permet descobrir algunes joies de l'arquitectura medieval del país com el sobri i elegant pont de Malafogassa

Les Guilleries és un massís muntanyós català situat entre la Serralada Prelitoral i la Serralada Transversal, però alhora formant part de totes dues. El que caracteritza les Guilleries no són alts cims culminals sinó una munió de cingleres i valls amb orientacions als quatre vents. Per complicar una mica més la seva

comprensió, està a cavall de les comarques de la Selva i Osona. La capital de les Guilleries és Sant Hilari Sacalm, municipi situat al centre d'un bast espai natural, en el que actua de vila en cap. Al nord-oest de Sant Hilari, es troba el municipi de Vilanova de Sau, famós pel voluminós embassament de Sau, que juntament amb el

de Susqueda és un dels principals subministradors d'aigua del conjunt Aigües del Ter Llobregat (ATLL), que porta el preuat líquid fins la gran metròpoli barcelonina. Però Vilanova de Sau, a més de l'embassament, és un municipi que té una gran part bosquetana, paradigma dels boscos de les Guilleries, com es pot veure a l'entorn de

les antigues parròquies de Sant Andreu de Bancells i Sant Pere de Castanyadell. Us proposem una ruta per gaudir d'un bellíssim entorn natural acompanyats per mostres d'arquitectura medieval catalana.

- Inici-Final: Càmping el Pont
- Municipi: Vilanova de Sau
- Recorregut circular: 15.3 km.
- Desnivell acumulat: 640 m.
- Dificultat: mitja-alta, sobretot pel desnivell concentrat en els punts quilomètrics 4.0-5.2

Pont de Malafogassa

El pont de Malafogassa és, segons el meu modest criteri, un dels ponts medievals més bonics de Catalunya malgrat la seva senzillesa. La icònica imatge del seu gran i esvelt arc de mig punt reflectit a l'aigua de la Riera Major, configurant una circumferència sencera, és d'una bellesa torbadora, lleugerament enigmàtica. Segurament els veïns de Vilanova de Sau, Sant Andreu de Bancells i Sant Pere de Castanyadell, que a finals de segle XV en pagaren les des-

peses, hagueren preferit una solució més senzilla i barata, però el mestre d'obres Pere Folgueres que el va construir al 1498 va estimar-se més aixecar aquesta magna obra d'enginyeria del seu moment. Segons l'estudiós Antoni Pladevall Font, el pont es va edificar sobre les ruïnes d'una construcció anterior més senzilla, que va ser destruïda pels terratrèmols dels anys 1425-1427. Iniciem una excursió circular per camins de les Guilleries que havien estat refugi de bandolers, amagats entre la seva espessa boscúria, resseguint els torrents que porten tots a Malafogassa.

0 km. Es pot arribar al càmping "El Pont" des de la carretera de Vilanova de Sau (N-141d) a l'alçada de Can Tordera (km 12), o des de la carretera de Sant Sadurní d'Osomort (BV-5201). En tots dos casos la sortida està perfectament indicada, i en 3 km de pista asfaltada arribem al càmping, d'ambient familiar i agradablement ombrejat per alts avets. El càmping va ser batejat amb el nom del proper pont de Malafogassa.

0.3 km. Des del càmping iniciem la pista marcada a ponent i arribem al pont de Malafogassa, que creuem trepitjant fermament l'empedrat de lloses. El pont pren el nom de la masia a tocar, que havia treballat aquesta terra durant segles, i disposava d'un antic molí proper a la riera. L'últim pastor d'aquests verals, en Miquel del Pont de Malafogassa, va ser el darrer que va viure de manera permanent al mas, avui casa oberta amb serveis pels campistes. Seguim el camí a llevant que remunta pel sot de la Vinyassa.

1.6 km. Passem per mas Romeu del Pont, una típica construcció de les Guilleries, que apareix documentada des del segle XVI, de planta rectangular, d'aspecte molt massís amb parets de pedra rejuntada, escairada a les cantonades. Les finestres són petites, i la coberta de teula àrab a doble vessant. De la seva façana de llevant en surt un cos semicircular que era un antic forn.

La pista d'ascensió està en molt bon estat, és ampla i ben arranjada, ideal per fer llargues excursions en bicicleta. En tota l'ascensió hi ha una barreja d'arbrat: alts avets, alzines, pollancre, castanyers, avellaners, i més amunt roures.

3.3 km. En aquest punt quilomètric abandonem l'àmplia pista, que també arriba a Sant Andreu de Bancells, però fent una gran volta per guanyar alçada poc a poc.

Pont de Malafogassa. Josep Castells Gironès

Per la pista pugem les bicicletes, però nosaltres tallarem pel caminó que surt a la dreta, de manera que retallarem quasi 4 quilòmetres. Anem resseguint el sot de la Vinyassa.

3.7 km. Creuem el sot i ara seguim el caminó en direcció sud, escoltant la remor del sotabosc.

4.0 km. Empallem amb una ampla pista que corona la carena de la Bandera. La pendent és molt forta, i a l'estiu la soleuada també.

5.2 km. Enllacem amb la pista original, per on continuen pujant les bicicletes. Proseguim a llevant. L'amic Martí Boada ens ha explicat alguna vegada que entrar al bosc és com fer-ho a una catedral, i en aquest tram de camí així ho sembla, per les capçades dels arbres que ombregen el pas com si fossin les voltes, per l'olor del bosc mullat a l'hivern o per les boirines de la tardor, ensumant l'olor de la devoció religiosa, com si estiguéssim en un camí de peregrinació acompanyats per un enorme turibul on crema l'encens de les celebracions místiques.

5.9 km. Si el bosc és com una catedral, és lògic que aquesta intersecció de caminó, que trobem en aquest punt quilomètric, sigui batejada com la plaça del Bisbe. Malgrat la placa amb aquest pompós nom, es tracta tan sols d'un trencall de camins.

Passem per sobre el pont de Malafogassa

Nosaltres agafem el de la dreta, molt ombrívol i ja indicat cap a Sant Andreu.

6.1 km. Font del Rector, situada a peu de pista, amb un muret corbat i un banc de pedra. Té dos brocs i una aixeta amb

polsador. Quan nosaltres hi hem estat, a l'estiu, el broc gros rajava abundantment.

Sant Andreu de Bancells

6.3 km. Sant Andreu de Bancells és una església romànica documentada per primer cop al 1101, tot i que sembla que ja existia abans un edifici previ. A la paret sud, un rellotge de sol ens recorda que "cada dia que passa t'atansa a la vida". La coberta de l'església és a doble vessant amb carener paral·lel a la façana. Els dos portals d'entrada, ambdós adovellats amb arc de mig punt, estan situats a la part llarga del tram orientat a llevant. Es pot llegir la data 1717 en una de les dovelles. Avui el veïnat de Sant Andreu de Bancells amb prou feines té cinc cases habitades, però al segle XIX hi havia més de trenta masos amb dos centenars de persones que treballaven aquesta terra.

Una placa amb data 30 de novembre 2014, finançada pels veïns de Sant Andreu de Bancells, Vilanova de Sau i Sant Hilari Sacalm, recorda a Luís Meinecke en el 40 aniversari dels aplecs per ell iniciats aquí. Luís Meinecke, de procedència alemanya, es va instal·lar en aquesta recòndita vall de les Guilleries quan al 1969 va adquirir la finca de can Mont. Des de 1973 s'ha celebrat una missa en honor a l'Apòstol

Mas Romeu del Pont

Sant Andreu, gràcies a que en Luís es va comprometre amb el rector de Sant Hilari a aportar 20 metres de botifarra i el vi per celebrar aquesta Festa Major, que sols la Covid ha interromput l'any 2020. En Luís va morir el 3 d'agost de 2020 als 90 anys d'edat.

Proseguim la nostra excursió a llevant per una pista cimentada, passant per la petita casa de can Mont. A la seva façana si pot observar un rellotge de sol datat al 1970 amb el lema escrit; "Ni tu ni jo tindrem corda, si no és Déu qui se'n recorda". 6.5 km. Passem per Collsacreu, creuant important. Abandonem la pista cimentada a la nostra dreta i continuem pel camí terrer, que continua direcció llevant. 6.9 km. Creuem el sot de les Basses. Estem en un dels punts alts de la nostra excursió, i per això podem veure volar per sobre els nostres caps algun l'esparver, falcó i inclús alguna àliga marcenca, que nia als espadats del terme de Vilanova de Sau. Continuem a sud cap a Coll-sa-sureda.

7.3 km. Trencall a l'esquerra que menyspreem. Continuem més a ponent.

7.5 km. Creuem el sot de Llardons. Un gegantí pollancre marca el sot. Continuem la pista.

7.7 km. Passem per davant de Mas Fogueres. En el moment de preparar aquesta excursió, el mas està en reconstrucció. Veiem com traçuts fusters tallen grans bigues de fusta que seran el suport del nou sostre del mas. La riquesa forestal de les Guilleries els ha proporcionat els arbres adients per la construcció, de manera que en aquest mas tornarà la vida humana sota el nou cobert.

Iniciem un llarg descens per una pista ampla acompanyats de castanyers, roures i alzines. Boniques margaridetes (*Chrysanthemum frutescens*) de centre groc i pètals blancs ens entretenen la vista mentre baixem.

11.7 km. Finalment creuem la riera de Castanyadell. Caldrà descalçar-nos per no mullar les botes i els mitjons, perquè per aquí sempre baixa molta aigua.

11.9 km. Arribem a una estreta pista asfaltada sempre paral·lela a la riera, que continuem direcció nord-oest.

12.8 km. Si continuem per la pista asfaltada arribem directe al càmping, però ara aprofitarem per desviar-nos i visitar el veïnat de Sant Pere de Castanyadell. A

Des de la pista es veu el poble de Vilanova de Sau

la nostra dreta, prenem el desviament que ens porta a recular paral·lels a la riera.

Sant Pere de Castanyadell

13.1 km. Creuem una bonica passera de fusta sobre la riera de Castanyadell i ja som a mas el Riber. Si continuéssim amunt arribaríem al conjunt de cases de can Pere Jan, can Regater, can Manuel,

i a Sant Pere de Castanyadell, temple de factura barroca que es va construir sobre l'antiga església romànica datada al 1099. Avui l'antiga rectoria de Castanyadell s'ha reconvertit en un hotel rural, anomenat mas el Silenci, en que si celebrem casaments en plena natura. Igual com Bancells, aquest veïnat va arribar al màxim de la seva població al segle XIX. Mas el Riber és un vell casalot, origina-

Font del Rector

ri del segle XVI, amb coberta de teula a doble vessant que s'obre a sud sobre la riera, amb grans porxos amb embigats de fusta, i un esvelt pilar central de pedra, que conté un bonic rellotge de sol. Aquesta façana a migdia és una imatge idíl·lica del passat ancestral, tot i que la vida bosquetana ha estat sempre molt dura. Als fogatges de 1553 el mas es trobava habitat per Francesc Ribet. Des del mas el Ribet desfem la ruta. Si feu aquesta excursió a la primavera, a l'entorn del caminó hi podeu veure florits de blau brillant els corniols (*Aquilegia vulgaris*), que la gent del país també anomena barrets de capellà.

13,4 km. Tornem a ser al camí asfaltat estret. Continuem a nord-oest.

14,5 km. Creuem la riera per un gual, l'aigua s'escola per un gran tub soterrani, i ara continuem pel marge dret de la riera de Castanyadell. A darrera hora del dia ens podem creuar amb esquiroles i guineus i, si teniu sort, sentir el soroll de les genetes i senglars, fauna típica de les Guilleries que aquí abunda, lluny de la pressió de la massificació humana.

15,1 km. Ruïnes del molí de Munt, a tocar la riera. A l'Arxiu Episcopal de Vic es pot trobar documentació escrita que testimonia la presència del molí de Munt com a mínim des del segle XVII. Des del camí es

Sant Andreu de Bancells

Plànol de la ruta. Font pròpia de l'autor sobre base de l'ICGC

Rectoria de Sant Pere de Castanyadell

Sot de Lladons

veuen completament colonitzades per la vegetació les restes arquitectòniques del molí. En aquest punt l'aigua de Castanyadell aboca a la Riera Major.

15,3 km. Tot i que podríem tornar a passar pel pont de Malafogassa, situat més al nord, baixem per la pista i, creuant la Riera Major per un gual de pedra, ja som d'arribada una altra vegada al càmping.

Addenda

Passegem per les Guilleries respectant les activitats forestals, agrícoles i ramaderes que encara es porten a terme; apreciand i agraint la seva variada naturalesa sense malmetre-la. Escoltem les seves històries i llegendes, fruit d'un coneixement secular del territori, i de l'estimació dels seus habitants per una terra fantàstica i encisadora a la vegada. Assaboriu l'excursió que us proposem mantenint entre tots les Guilleries netes sense malmetre l'entorn, i que aquests bells paratges puguin ser gaudits el dia de demà pels nostres fills i néts.

BIBLIOGRAFIA

- Ajuntament de Vilanova de Sau. (2021): Defunció del Sr. Lluís Meinecke. A: L'Informatiu Vilanova de Sau, 48, p. 9.
- Boada, Martí; Gómez, Francisco Javier. (2012): Boscos de Catalunya. Editorial Lunerg.
- Farrerons Vidal, Oscar. (2021): Guilleries i Vall de Sau, passejades i excursions. Llibres de muntanya, 58. Sant Vicenç de Castellet. Editorial Farell.
- Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. (2021): Consultat juny 2021: <https://www.icgc.cat/>
- Mapa de Patrimoni Cultural. Diputació de Barcelona. (2021): Pont de Malafogassa. Consultat juny 2021: <https://patrimonicultural.diba.cat/element/pont-de-malafogassa>
- Pladevall Font, Antoni. (1960): Les Guilleries: síntesis històrica y evolución demogràfica. "Ausa", vol. III, p. 342-343.
- Torrents, Ricard. (2011): El Pont de Malafogassa. A: Atlàntida, dietari de Ricard Torrents. Consultat juny 2021: <http://rtbe.blogspot.com/2011/12/el-pont-de-malafogassa.html>